RADA DOSKONAŁOŚCI NAUKOWEJ

Problematyka interdyscyplinarności osiągnięć naukowych w sprawach prowadzonych przez RDN

prof. dr hab. Marian Gorynia
Zastępca Przewodniczącego
Rady Doskonałości Naukowej
Kraków, 23 października 2026 r.

Agenda

01 Trochę teorii – tło filozoficzne

02 Rozpoznanie empiryczne

03 Rekomendacje praktyczne

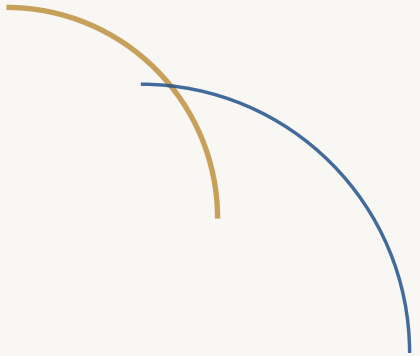

Problematyka interdyscyplinarności w postępowaniach w sprawie nadania tytułu profesora prowadzonych przez RDN

Rzeczywistość i poznanie naukowe – ontologia i epistemologia

- Świat, rzeczywistość, uniwersum jest ze swej natury wieloaspektowy, wielowarstwowy w sensie ontologicznym.
- Rzeczywistość jest skomplikowana, złożona – implikuje to specjalizację w badaniach naukowych, które dzielą się na obszary, dziedziny, dyscypliny, subdyscypliny, specjalności, specjalizacje, programy badawcze, nurty. Zagrożenie: „wyspowa struktura wiedzy” lub „silosowość nauki”.
- Społeczny podział pracy z zakresie badań naukowych (podział na fragmenty wiedzy) sprawia, że występuje ryzyko nachodzenia na siebie tych fragmentów albo niepokrycia jakichś fragmentów świata badaniami (luka badawcza?).

Problematyka interdyscyplinarności w postępowaniach w sprawie nadania tytułu profesora prowadzonych przez RDN

Istota podejścia interdyscyplinarnego w badaniach naukowych – interdyscyplinarność, multidyscyplinarność , transdyscyplinarność

- Trzy możliwe relacje pomiędzy powiązanymi dyscyplinami naukowymi (interdyscyplinarność, multidyscyplinarność, transdyscyplinarność) bywają różnie definiowane w literaturze przedmiotu.
- Zakresy tych pojęć nie są jasne i niejednoznacznie ujmowane w piśmiennictwie. W niektórych ujęciach pojęcie interdyscyplinarności uważane jest za tożsame z pojęciem multidyscyplinarności, a także z pojęciem transdyscyplinarności (Nowak-Far 2014, s. 106).
- Odmienne stanowisko prezentuje Gagatek (2014, s. 337-338). Jego zdaniem multidyscyplinarność zakłada interakcję dwóch lub więcej dyscyplin. Aby mówić o interdyscyplinarności konieczne jest jeszcze spełnienie warunku integracji i syntezy podejść charakterystycznych dla poszczególnych dyscyplin.
- Natomiast „transdyscyplinarność oznacza nie tyle już nawet integrację, czy też komunikację pomiędzy dyscyplinami, ile wychodzenie ponad dyscypliny, swoistą transcendencję dyscyplin” (Gagatek 2014, s. 338).

Problematyka interdyscyplinarności w postępowaniach w sprawie nadania tytułu profesora prowadzonych przez RDN

Przyjmuje się, że interdyscyplinarność można rozumieć co najmniej na trzy sposoby:

- prowadzone w danej dyscyplinie badania odwołują się wspomagająco do innych dyscyplin zlokalizowanych w innej dziedzinie nauki (na przykład odwołania ekonomii oraz nauk o zarządzaniu do ogólnej teorii systemów mającej korzenie biologiczne; inny przykład to nawiązania ekonomii i nauk o zarządzaniu do teorii ewolucji pochodzącej z biologii – ewolucyjna teoria firmy);

- prowadzone w danej dyscyplinie badania odwołują się wspomagająco do dyscyplin zlokalizowanych w tej samej dziedzinie (na przykład teorie firmy rozwijane w ramach ekonomii oraz nauk o zarządzaniu często odwołują się do koncepcji wypracowanych przez dyscyplinę finanse);

- prowadzone w danej subdyscyplinie badania nawiązują wspomagająco do badań należących do innych subdyscyplin w ramach danej dyscypliny (ten przypadek interdyscyplinarności daje się łatwo zakwestionować z czystej pozycji logicznej, ale przez niektórych bywa on respektowany).

Problematyka interdyscyplinarności w postępowaniach w sprawie nadania tytułu profesora prowadzonych przez RDN

Istota podejścia interdyscyplinarnego w badaniach naukowych

- Należy zaznaczyć, że de facto warunek interdyscyplinarności w wersji mocnej powinien zakładać, iż nawiązanie do innych dyscyplin dotyczy jednocześnie przedmiotu badań, metodologii oraz języka.

- Wersja "mocna" wydaje się być najtrudniejsza do oceny przez recenzentów, którzy często sami są przywiązani do "wąskiej" metodologii jednej dyscypliny.

- Często jednak warunek ten bywa traktowany w sposób łagodny, rozłączny – wówczas wystarczy związek z inną dyscypliną w którejkolwiek z trzech wymienionych płaszczyzn.

Problematyka interdyscyplinarności w postępowaniach w sprawie nadania tytułu profesora prowadzonych przez RDN

Istota podejścia interdyscyplinarnego w badaniach naukowych

- Na kwestię interdyscyplinarności i multidyscyplinarności można także spojrzeć z punktu widzenia wzajemnego, relatywnego znaczenia, wagi czy roli dyscyplin wchodzących w interakcje badawcze.

- Przytoczone odmiany interdyscyplinarności zakładają, że w prowadzonych badaniach mamy do czynienia z dyscypliną główną, inaczej podstawową, dominującą albo wiodącą oraz z dyscypliną dodatkową, inaczej wspomagającą, traktowaną pomocniczo.

- Takie pojmowanie interdyscyplinarności z jednej strony nie stwarza barier dla prowadzenia badań odwołujących się do podejść teoretycznych, metod badawczych i modeli pojęciowych zaczerpniętych z innych dyscyplin, a z drugiej strony nie kreuje problemów z zakwalifikowaniem badań do obszaru, dziedziny i dyscypliny, na przykład w sprawach awansowych lub przydziału środków na badania.

Problematyka interdyscyplinarności w postępowaniach w sprawie nadania tytułu profesora prowadzonych przez RDN

Istota podejścia interdyscyplinarnego w badaniach naukowych

- Z kolei pojęcie multidyscyplinarności (wielodyscyplinarności) może być wiązane z prowadzeniem badań określonego fragmentu rzeczywistości z perspektyw poznawczych co najmniej dwóch dyscyplin, które w realizowanym badaniu pozostają w stosunku do siebie w relacji względnej równorzędności.

- Oczywiście, można tutaj także wygenerować co najmniej kilka typów multidyscyplinarności w zależności od tego, do jakich dziedzin należą wchodzące w rachubę dyscypliny. Dobrym przykładem odnoszącym się do dwóch dyscyplin pochodzących z jednej dziedziny wiedzy jest zarządzanie strategiczne (Gorynia, Jankowska, Owczarzak, 2005). Ta subdyscyplina we względnie podobnym, zrównoważonym stopniu czerpie zarówno z ekonomii, jak i z nauk o zarządzaniu.

- Inny, ale pod wieloma względami odmienny przykład może stanowić ekonofizyka. Tutaj mamy do czynienia z równoległym uwzględnieniem koncepcji ekonomii i fizyki.

Problematyka interdyscyplinarności w postępowaniach w sprawie nadania tytułu profesora prowadzonych przez RDN

Czy problem interdyscyplinarności rzeczywiście występuje?
Co wiemy, a czego nie wiemy? Poznanie potoczne, anegdotyczne i intuicyjne

Wstępne wnioski z tabel 1 i 2:

- **Biorąc pod uwagę przytoczone liczby, mogłoby się wydawać, że problem interdyscyplinarności w zasadzie nie istnieje, albo też, że ma znaczenie marginalne.**
- **Żywy kontakt z kandydatami do tytułu profesorskiego, recenzentami i szerzej rozumianym środowiskiem akademickim zdaje się jednak wskazywać, że przytoczone dane to przysłowiowy wierzchołek góry lodowej.**

- **"Autocenzura kandydatów" – prawdopodobnie jakaś część (jaka?) badaczy "wtłacza" swój interdyscyplinarny dorobek w ramy jednej dyscypliny z obawy przed negatywnymi recenzjami, co zniekształca statystyki oficjalne (można przypuszczać, że dlatego tabela 1 pokazuje tak małe liczby).**

- **Potrzebne byłyby kompleksowe badania tego zagadnienia, zarówno z zastosowaniem metod statystycznych, jak i badania jakościowe, pozwalające zrozumieć jego naturę, uwarunkowania, przejawy i konsekwencje.**

Tabela 1. Dane empiryczne na temat interdyscyplinarności w postępowaniach profesorskich (liczba wniosków odnoszących się do co najmniej dwóch dyscyplin – lata 2019-2025) (Źródło: dane Biura RDN)

Nazwa dziedziny	Łączna liczba postępowań	Rozstrzygnięcia pozytywne	Rozstrzygnięcia negatywne	W trakcie procedowania	Ogólna liczba spraw
Nauki humanistyczne	4	2	0	2	442
Nauki inżynieryjno-techniczne	22	13	9	0	668
Nauki medyczne	2	1	0	1	1034
Nauki rolnicze	0	0	0	0	319
Nauki społeczne	2	2	0	0	534
Nauki ścisłe i przyrodnicze	3	3	0	0	654
Nauki teologiczne	1	0	1	0	50
Sztuka	0	0	0	0	451
Nauki o rodzinie	0	0	0	0	3
Nauki weterynaryjne	0	0	0	0	22
Łącznie	34	21	10	3	4177

Tabela 2. Liczba wniosków interdyscyplinarnych, w których ubiegano się o awans naukowy w jednej dyscyplinie, ale dorobek nie był jednoznaczny, to znaczy obejmował też osiągnięcia związane z innymi dyscyplinami nauki, innymi niż podana we wniosku (dane za okres od stycznia 2025 do 30 kwietnia 2026 roku) (Źródło: dane Biura RDN)

Nazwa dziedziny	Łączna liczba przypadków	Rozstrzygnięcia pozytywne	Rozstrzygnięcia negatywne	W trakcie procedowania	Ogólna liczba spraw
Nauki humanistyczne	11	11	0	0	97
Nauki inżynieryjno-techniczne	3	0	2	1	168
Nauki medyczne	2	2	0	0	236
Nauki rolnicze	0	0	0	0	66
Nauki społeczne	26	19	7	0	175
Nauki ścisłe i przyrodnicze	5	4	1	0	181
Nauki teologiczne	0	0	0	0	8
Sztuka	0	0	0	0	88
Nauki o rodzinie	0	0	0	0	2
Nauki weterynaryjnie	0	0	0	0	8
Łącznie	47	37	10	0	1029

Problematyka interdyscyplinarności w postępowaniach w sprawie nadania tytułu profesora prowadzonych przez RDN

Spostrzeżenia i przypuszczenia interpretacyjne

- W slajdzie 11 (tabela 2) warto zwrócić uwagę na bardzo wysoką liczbę przypadków w Naukach Społecznych (Z5) – 26 przypadków na 175 (ok. 15%). To pokazuje, że nauki społeczne są chyba najbardziej podatne na "rozmycie" granic dyscyplin (np. na styku ekonomii i finansów, nauk o zarządzaniu i jakości, stosunków międzynarodowych, socjologii i nauk o polityce).

- Z kolei w tabeli 2 w naukach społecznych jest aż 7 negatywnych decyzji przy dorobku niejednoznacznym. To można traktować jako argument przemawiający za tym, że recenzenci "karzą" za interdyscyplinarność (?).

- W slajdzie 11 widać realny "ból" systemowy – kandydaci deklarują jedną dyscyplinę, ale ich dorobek "ucieka" w inne, co często kończy się negatywną oceną (szczególnie w naukach społecznych i inżynieryjno-technicznych).

Problematyka interdyscyplinarności w postępowaniach w sprawie nadania tytułu profesora prowadzonych przez RDN

Rekomendacje praktyczne

Cel – dokonywanie uzasadnionych merytorycznie i sprawiedliwych ocen dorobku

W obecnym stanie prawnym:

- Zwiększenie stopnia staranności przy doborze kandydatów na recenzentów przez zespoły RDN – tutaj rezerwy są raczej ograniczone.

- Zdefiniowanie przez RDN w ramach dobrych praktyk granic poszczególnych dyscyplin (przedmiot, metoda, język) – duży wysiłek, wymagałby czasu, ale mógłby być użyteczny zarówno dla kandydatów do tytułu profesora, jak i dla recenzentów.

Problematyka interdyscyplinarności w postępowaniach w sprawie nadania tytułu profesora prowadzonych przez RDN

Rekomendacje praktyczne (2)

Przy założeniu możliwości zmian stanu prawnego:

- Posunięcia podobne jak wyżej.
- Umożliwienie losowań recenzentów z 2 (albo 3) koszyków odpowiadających dyscyplinom, z którymi związany jest oceniany dorobek, mający cechę interdyscyplinarności.
- Integracja/konsolidacja wąskich dyscyplin z dużym obciążeniem zagadnienia interdyscyplinarności w dyscypliny szersze, pozwalające uniknąć negatywnych formalnych konsekwencji problemu interdyscyplinarności.
- Rozważenie możliwości nadawania tytułu profesora wyłącznie w dziedzinie, a nie w dyscyplinie (łatwiejszy byłby właściwy dobór recenzentów).
- Szkolenia, poradnik itp. dla recenzentów: opracowanie wytycznych (sugestii, dobrych praktyk) dla recenzentów, jak oceniać dorobek interdyscyplinarny (żeby nie oceniali dorobku z innej dyscypliny przez pryzmat "błędu", lecz ewentualnego "wkładu").
- Powoływanie super-recenzenta: W przypadku wniosków interdyscyplinarnych, jeden z pięciu recenzentów mógłby być powoływany z dyscypliny "pobocznej" (stykowej).

Literatura

- Fiedor B., Gorynia M. (2023), Społeczna sprawczość i użyteczność nauk ekonomicznych w kontekście klasyfikacji dziedzin i dyscyplin naukowych [w:] Fiedor B., Gorynia M., Szablewski A. (red.), Ewolucja nauk ekonomicznych II : Ekonomia a pandemia COVID-19 – potrzeba bieżących dostosowań czy zmiany paradygmatu?, Warszawa: Wydawnictwo Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, s. 19-36.
- Gagatek, W. (2014). Dyscyplinarna analiza czy interdyscyplinarna synteza? Uwagi o europeistyce jako kierunku studiów uniwersyteckich. W: J. Czaputowicz (red.), Studia europejskie. Wyzwania interdyscyplinarności, Warszawa: Uniwersytet Warszawski, Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych.
- Gorynia M. (2012), O klasyfikacji nauk zajmujących się międzynarodową działalnością gospodarczą [w:] B. Skulska, M. Domiter, W. Michalczyk (red.), Globalizacja i regionalizacja w gospodarce światowej: księga jubileuszowa z okazji 45-lecia pracy naukowej Profesora Jana Rymarczyka, Wrocław: Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, s. 37-50.
- Gorynia M. (2016), Nauki ekonomiczne a postulat interdyscyplinarności [w:] S. Czaja, A Graczyk (red.), Ekonomia i środowisko: księga jubileuszowa prof. B. Fiedora, Wrocław: Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, s. 122-130.
- Gorynia M. (2016), On the interdisciplinary nature of international business [w:] T. Rynarzewski, M. Szymczak (eds.), Changes and Challenges in the Modern World Economy: Recent Advances in Research on International Economics & Business, Poznań: Poznań University of Economics and Business (PUEB) Press, 2016, s. 11-25.
- Gorynia M. (2018), Współczesne nauki ekonomiczne: tożsamość, ewolucja, klasyfikacje, „Ekonomista”, nr 5, s. 497-522.
- Gorynia M., Jankowska B. (2017), O tożsamości biznesu międzynarodowego [w:] M. Maciejewski, K. Wach (red. nauk.), Handel zagraniczny i biznes międzynarodowy we współczesnej gospodarce: księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Stanisławowi Wydymusowi, Kraków : Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Centrum Przedsiębiorczości Strategicznej i Międzynarodowej, Katedra Handlu Zagranicznego, s. 127-142.
- Gorynia M., Jankowska B., Owczarzak R. (2005), Zarządzanie strategiczne jako próba syntezy teorii przedsiębiorstwa, „Ekonomista”, nr 5, s. 595-619.
- Nowak-Far, J. (2014). Multidyscyplinarność w metodologii nauk ekonomicznych stosowanej do analizy i opisu procesów integracji europejskiej [w]: J. Czaputowicz (red.), Studia europejskie. Wyzwania interdyscyplinarności, Warszawa, Uniwersytet Warszawski, Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych.

RADA DOSKONAŁOŚCI NAUKOWEJ

Dziękuję za uwagę

prof. dr hab. Marian Gorynia
Zastępca Przewodniczącego
Rady Doskonałości Naukowej
Kraków, 23 października 2026 r.